

پژوهشکده شورای نگهبان

اظهار نظر مجمع شورتی حقوقی

در خصوص:

- طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی
- لایحه موافقتنامه تأسیس دالان حمل و نقل و گذر بین‌المللی بین دولت‌های جمهوری اسلامی ایران، جمهوری اسلامی افغانستان و جمهوری هند (موافقتنامه چابهار)

کد گزارش: ۹۶۰۹۰۷۱

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۹/۲۱

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

موضوعات:

طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی..... ۲
لایحه موافقتنامه تأسیس دالان حمل و نقل و گذر بین‌المللی بین دولت‌های جمهوری اسلامی ایران، جمهوری اسلامی افغانستان و جمهوری هند (موافقتنامه چاپهار)..... ۸

تهیه‌کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۶۰۹۰۷۱

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۶/۰۹/۲۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی

(اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

«طرح ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی» که در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۵/۲/۲۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده بود، پس از ارسال نزد شورای نگهبان با ابهاماتی مواجه شد. حال مجلس به منظور رفع ابهامات مذکور اصلاحاتی را در مصوبه سابق خود اعمال نموده است که در این گزارش به بررسی اصلاحات صورت گرفته خواهیم پرداخت.

شرح و بررسی

۱) مجلس به منظور رفع ابهام از عبارت «اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع»، قید «که نوعاً موجب گمراهی و فریب مخاطب می‌شود» را بعد از عبارت مزبور اضافه نموده است و همچنین یک تبصره جدید ذیل ماده (۱) اضافه نموده و براساس آن مصادیق «اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع» را بیان نموده است. در خصوص اصلاحات مزبور نکات ذیل حائز اهمیت است:

اول- اگرچه سعی شده ملاکی جهت تشخیص «اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع» ارائه شود ولیکن قید مزبور خود از جهت نحوه تشخیص واجد ابهام بوده و مشخص نیست چه نوع اطلاعات یا تبلیغاتی را می‌توان گمراه‌کننده و یا فریبنده محسوب نمود.

دوم- مطابق تبصره الحاقی، مصادیق «اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع»، اطلاعات یا ادعاهای اثبات نشده و یا تأیید نشده‌ای دانسته شده که توسط وزارت بهداشت درباره موارد مختلفی مشخص می‌گردد. در این خصوص باتوجه به جرم‌انگاری «ارائه اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع» در ماده (۱) از یک سو و عدم وجود ملاک مشخصی جهت این موارد از سوی دیگر، اعطای چنین صلاحیتی به وزارت بهداشت مغایر اصل ۳۶ قانون اساسی تلقی می‌شود.

همچنین با عنایت به اینکه در صدر ماده (۱) باتوجه به قید اضافه شده، «اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع» تعریف شده است، مشخص نیست چگونه با حکم موضوع تبصره الحاقی جدید که به نوعی در مقام تعیین کامل مصادیق این اطلاعات و تبلیغات می‌باشد قابل جمع است.

سوم- اطلاق چنین حکمی مبنی بر لزوم تأیید وزارت بهداشت درخصوص آثار همه موارد، از چنان گستره‌ای برخوردار است که براساس آن بیان خواص و آثار برخی گیاهان دارویی و طبیعی که ممکن است از طریق تجربه و یا امر دیگری احراز شده باشد ولیکن از سوی وزارت بهداشت تأیید نشده جرم‌انگاری شده است. به خصوص باتوجه به غنی بودن آموزه‌های دین مبین اسلام درحوزه سلامت، حتی بیان و یا انتشار آیات یا احادیثی که از سوی ائمه معصومین (سلام‌الله‌علیها) در خصوص

خواص برخی گیاهان و یا مواد غذایی و طبیعی فرموده شده، مشمول جرم موضوع این قانون می گردد، چراکه این موارد فاقد تأییدیه از سوی وزارت بهداشت می باشند.

چهارم - علاوه بر ایراد فوق اطلاق مذکور می تواند از جهت عدم مطابقت با بند «۱۲» سیاست های کلی سلامت نیز محل تأمل جدی باشد. با این توضیح که مطابق بند مزبور «بازشناسی، تبیین، ترویج، توسعه و نهادینه نمودن طب سنتی ایران»^۱ از جمله سیاست های کلی نظام در حوزه سلامت تلقی شده است. در نتیجه با توجه به اینکه ترویج و تبیین طب سنتی مستلزم بیان آثار و فوائد مواردی از جمله گیاهان دارویی می باشد و چنین اموری می تواند مورد تأیید وزارت مربوطه نباشد ممنوع و مشمول مجازات می گردد. البته در ذیل بند «۱۲» سیاست های کلی سلامت، به نظارت وزارت بهداشت به ارائه خدمات طب سنتی و داروهای گیاهی اشاره شده است، اما اطلاق و عموم و جرم انگاری مصوبه حاضر بسیار فراتر از حق نظارت مذکور می باشد.

پنجم - مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص «سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی» واجد احکام متعددی است که مصوبه حاضر در تعارض با چنین مصوبه ای تلقی می شود. به عنوان مثال بند «۴» ماده (۱) این سند در تعریف «طب سنتی» مقرر داشته «به مجموعه تمامی علوم و

۱. بند ۱۲ - بازشناسی، تبیین، ترویج، توسعه و نهادینه نمودن طب سنتی ایران.

۱-۱۲- ترویج کشت گیاهان دارویی تحت نظر وزارت جهاد کشاورزی و حمایت از توسعه نوآوری های علمی و فنی در تولید و عرضه فرآورده های دارویی سنتی تحت نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

۲-۱۲- استاندارد سازی و روزآمد کردن روش های تشخیصی و درمانی طب سنتی و فرآورده های مرتبط با آن.

۳-۱۲- تبادل تجربیات با سایر کشورها در زمینه طب سنتی.

۴-۱۲- نظارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر ارائه خدمات طب سنتی و داروهای گیاهی.

۵-۱۲- برقراری تعامل و تبادل منطقی میان طب سنتی و طب نوین برای هم افزایی تجربیات و روش های درمانی.

۶-۱۲- اصلاح سبک زندگی در عرصه تغذیه.

تجربیات نظری و عملی شامل کلیه اقدامات بهداشتی، رویکردها، اطلاعات و باورهایی که به اشکال مختلف دارویی، برای حفظ سلامتی و همچنین پیشگیری، تشخیص و درمان بیماری‌ها به کار می‌روند و به صورت گفتاری یا نوشتاری از نسلی به نسل دیگر در یک منطقه جغرافیایی انتقال می‌یابند و همچنین قابلیت روزآمد شدن با حفظ چارچوب‌های اساسی را دارا می‌باشند، طب سنتی گفته می‌شود. ...»

همانگونه که مشاهده می‌شود در تعریف «طب سنتی»، «باورها» نیز بخشی از تعریف محسوب شده اند و بدون شک چنین امری نمی‌تواند مطابق شیوه تعیین مصادیق کالاهای آسیب رسان در مصوبه حاضر باشد.

همچنین در بند «۴» ماده (۲) این سند به «اعتقاد راسخ به حفظ سلامت و بهداشت جسم و جان در آموزه‌های دین؛» به عنوان یکی از ارزش‌های بنیادین اشاره شده است که حاکی از محتوای آموزه‌های دینی ما در خصوص طب سنتی و گیاهان دارویی است و باعنایت به توضیحات پیش گفته مطابق مصوبه حاضر، انتشار چنین آموزه‌هایی نیز بدون تأیید وزارت بهداشت منع گردیده است.

ماده (۳) این سند نیز در مقام بیان «چشم‌انداز» طب سنتی و گیاهان دارویی به ویژگی‌های «بخش گیاهان دارویی و طب سنتی» اشاره نموده است که از جمله این ویژگی‌ها «مورد وثوق و افتخارآفرین برای آحاد جامعه در ایران و جهان» بودن، است و لذا مصوبه حاضر نمی‌تواند در تطابق با چنین ویژگی‌هایی برای طب سنتی و گیاهان دارویی باشد.

علاوه بر موارد فوق سند مزبور ناظر به مواردی است که، مصوبه حاضر نه تنها در تطابق با چنین مواردی نمی‌باشد بلکه در تعارض با آنها

محسوب می‌شود. موارد زیر از این جمله‌اند:

- خوداتکایی، اشتغال‌زایی و استفاده حداکثری از توان داخلی در بخش گیاهان دارویی و طب سنتی
- استفاده حداکثری از طبیعت و فرآورده‌های طبیعی در راستای سلامت انسان و رفاه اجتماعی با حفظ چرخه‌های اکوسیستمی طبیعت
- ترویج، اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی در حوزه گیاهان دارویی و فرآورده‌های گیاهی
- استفاده از ظرفیت رسانه ملی و حمایت از اطلاع‌رسانی در رسانه‌های عمومی و تخصصی و برگزاری نمایشگاه‌ها و جشنواره‌های ملی و بین‌المللی در حوزه گیاهان دارویی
- کسب سهم ۱۰ درصد ارزش بازار بهداشت کشور بر اساس قواعد و مبانی طب سنتی از جمله رعایت اصول شش‌گانه سلامت
- کسب سهم ۴ درصد ارزش بازار درمان کشور
- کسب سهم ۲ درصد ارزش بازار داروی کشور توسط محصولات تأیید شده مبتنی بر داروهای طب سنتی
- کسب رتبه نخست منطقه در رفع نیازهای سلامت و پزشکی در حوزه طب سنتی و صدور خدمات، دانش فنی و فرآورده‌های گیاهی و طبیعی به میزان ۲۰٪ از صادرات خدمات پزشکی کشور
- حمایت از به کارگیری خدمات طب سنتی در تمام سطوح نظام ارجاع و پزشک خانواده
- ترویج آموزه‌های اسلامی (قرآن، عترت) در حوزه سلامت و تغذیه

- ترویج سبک زندگی سالم بر مبنای تعالیم اسلامی منطبق بر طب سنتی، در برنامه‌های آموزش عمومی مردم با استفاده از ظرفیت‌های رسانه ملی، مطبوعات، مساجد و سایر اماکن مذهبی، مراکز سلامتی و سایر اماکن عمومی و سایر روش‌های اطلاع‌رسانی و آگاه‌سازی عمومی
- استفاده از منابع ایرانی - اسلامی طب سنتی و ترویج آنها
- شناسایی و صیانت و به‌کارگیری میراث معنوی و منابع معتبر علمی ضمنی و تصریحی طب سنتی ایرانی - اسلامی به ویژه از طریق هماهنگی بین بخشی با سازمان میراث فرهنگی

همچنین فارغ از موارد فوق مطابق ماده (۶) سند مزبور، «ساز و کار اجرایی نمودن و نظارت بر اجرای سند گیاهان دارویی و طب سنتی» بیان شده و مطابق بند «۳» همین ماده «ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی که از این پس ستاد خوانده می‌شود، وظیفه سیاست‌گذاری اجرایی، راهبری، هماهنگی، پایش شاخص‌ها و ایجاد ارتباطات بین دستگاهی لازم اعم از دولتی و خصوصی را برای گسترش فناوری و صنایع دانش بنیان در بخش گیاهان دارویی و طب سنتی در چارچوب این سند، بر عهده دارد....» لذا اطلاق موارد مذکور در ماده (۱) مصوبه، که شامل گیاهان و فرآورده‌های گیاهی نیز می‌شود و سپردن تأیید این موارد به وزارت بهداشت و درمان مغایر این ماده از مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی به شمار می‌رود.

۲) مجلس به منظور رفع ابهامات مذکور در بند دوم اظهارنظر شورای نگهبان، عبارت «مسئول ذی‌ربط» را جایگزین عبارت «عناوین مشابه»

جهت تعیین مسئول در سایر رسانه‌های غیرچاپی نموده و همچنین به عدم جبران خسارت در مواردی که ورود آسیب منتسب به تبلیغ کننده نیست، تصریح نموده است. در این رابطه به نظر می‌رسد اصلاحات صورت گرفته رافع ابهام شورای نگهبان می‌باشد. هرچند می‌بایست تصریح به عدم مسئولیت مذکور ذیل خود ماده (۱) که ناظر به پیش‌بینی چنین مجازاتی است ذکر می‌گردید.

لایحه موافقتنامه تأسیس دالان حمل و نقل و گذر بین‌المللی بین دولت‌های جمهوری اسلامی ایران، جمهوری اسلامی افغانستان و جمهوری هند (موافقتنامه چابهار)

مقدمه

لایحه فوق‌الذکر با هدف توسعه همکاری‌های حمل و نقلی و گذری کشورهای عضو و بهره‌گیری از امکانات ریلی، جاده‌ای، هوایی و گمرکی بندر چابهار در تاریخ ۱۳۹۶/۴/۲۸ اعلام وصول و نهایتاً در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۶/۹/۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید.

شرح و بررسی

نکته حائز اهمیت که در خصوص این موافقتنامه وجود دارد ناظر به حق شرط مذکور در تبصره ماده واحده این مصوبه است. با این توضیح که مطابق صدر این تبصره، رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی صرفاً در خصوص بند «۳» ماده (۱۱) لازم‌الرعايه شناخته شده است. درحالی که اصل ۱۳۹ قانون اساسی علاوه بر «داوری»، ناظر به صلح دعاوی راجع به اموال عمومی

و دولتی نیز می‌باشد و لذا علاوه بر بند «۳» ماده (۱۱) که مربوط به ارجاع اختلافات به داوری می‌باشد، سایر بندهای این ماده نیز که به نوعی دربردارنده صلح دعاوی می‌باشد می‌بایست منوط به رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی می‌گردید.

همچنین مطابق ذیل تبصره ماده واحده موافقتنامه حاضر، رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی تنها درخصوص مواد (۹) و (۱۴) موافقتنامه، لازم‌الرعايه شناخته شده است. درحالی که به نظر می‌رسد جزء «ث» بند «۴» ماده (۱۰) موافقتنامه حاضر مبنی بر تدوین تشریفات (پروتکل‌های) عملیاتی لازم برای حسن اجرای این موافقتنامه، نیز شائبه اصلاح موافقتنامه را دارد.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل های آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود رایا و تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir